

- „Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 травня 2012 року за № 806/21119;*
15. *Наказ МВС від 15.07.2013 № 681 „Про затвердження Тимчасового порядку розгляду заяв для оформлення посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання”, зареєстровано в міністерстві юстиції України 6 серпня 2013 року за № 1335/23867;*
16. *Наказ МВС від 17.12.2013 № 1235 „Про затвердження Інструкції про порядок прийняття Державною міграційною службою України та її територіальними органами рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 січня 2014 року за № 25/24802;*
17. *Наказ МВС від 15.11.2013 № 1104 „Про затвердження Порядку оформлення запрошень іноземцям та особам без громадянства на отримання візи для в'їзду в Україну, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 грудня 2013 року за № 2060/24592.*

УДК 378.14-054.6

Наталія Науменко

ДП «Інформаційно-іміджевий центр» Міністерства освіти і науки України, Україна

ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

Natalia Naumenko

SE “Information and Image Centre” Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukraine

RECOGNITION OF FOREIGN DOCUMENTS ON EDUCATION, AS PART OF THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM

Однією з вимог при вступі іноземців до українських вищих навчальних закладів є проходження процедури визнання документа про освіту, отриманого в іншій країні, на підставі якого здійснюється вступ. Відповідно до Конвенції про визнання іноземних кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабонська конвенція), учасницею якої є і Україна,

визнання – це формальне підтвердження компетентним органом якості іноземної освітньої кваліфікації для цілей доступу до навчання та/або фахової діяльності. «Формальне підтвердження» в контексті цього міжнародного документа не означає формальність самої процедури. У країнах Європи ця процедура практикується вже кілька десятків років, на відміну від України, де перші кроки в цьому напрямі зроблено 15 років тому. Прийняттю Лісабонської конвенції передували кілька інших міжнародних документів. Станом на сьогодні рекомендації та методики здійснення визнання розробляються під патронатом Ради Європи та ЮНЕСКО. Для координації зусиль між країнами в цьому напрямі, напрацювання єдиних підходів до визнання, а також інформаційного обміну створено мережу національних інформаційних центрів з академічної мобільності та визнання (мережа ENIC-NARIC)⁵. Головним же завданням процедури є убезпечити суспільство від шахрайських документів, некваліфікованих фахівців, а університети забезпечити абітурієнтами з відповідним рівнем освіти та здатними опанувати певні освітні програми.

В Україні, на жаль, цілі та завдання процедури визнання не усвідомлені, про що свідчать численні порушення, які виявлялися протягом останніх 5 років. Найпоширенішими є такі порушення, які допускають ВНЗ під час набору іноземців на навчання:

- зарахування на навчання на підставі освітніх документів, які не надають його власнику доступ до програм вищої освіти в країні походження, що є прямим порушенням Лісабонської конвенції та українського законодавства;
- зарахування на підставі освітніх документів, виданих іноземними освітніми установами із сумнівним статусом;
- некоректне визначення освітнього рівня, ступеня і його еквівалента в українській системі освіти;
- складання протягом короткого періоду великої академічної різниці, яка за обсягом може дорівнювати 1-2 семестрам навчання;
- зарахування на освітню програму зі спеціальності, що не є близькою до попередньої освіти (ступеня чи періоду навчання) тощо.

З прийняттям Закону України «Про вищу освіту» 2014 року значних змін зазнала процедура визнання іноземних документів про освіту. Відповідно до наказу МОН від 05.05.2015 р. № 504 «Деякі питання визнання юстиції України 27.05.2015 р. за № 614/27059, затверджено нові Порядки визнання ступенів вищої освіти, здобутих в іноземних університетах, та документів про середню, середньо-професійну і професійну освіту. Ці законодавчі акти містять нові норми, які запроваджуються в Україні вперше. Зокрема, вищим навчальним закладам України надано повноваження на проведення процедури визнання іноземних освітніх документів з метою навчання або працевлаштування їх власників у цих закладах. Таким чином, ВНЗ можуть приймати самостійні рішення про визнання таких документів з урахуванням своїх вимог до абітурієнтів і наукових кадрів. Міністерство фактично

відмовилося від повноважень на монопольне прийняття рішень про визнання іноземних документів, які за своєю суттю мали дозвільний характер. Це стало реальним кроком у напрямку децентралізації функцій Міністерства та підвищення автономії українських ВНЗ. В основу порядків визнання закладено методика проведення процедури визнання у відповідності з останніми рекомендаціями Комітету Лісабонської конвенції.

Проте нові повноваження, які надано ВНЗ, це не тільки нові можливості, а й певні обов'язки та відповідальність як перед своїми студентами, так і перед суспільством. Наслідки помилкових, некоректних рішень та таких, що не відповідають міжнародним та українським нормативно правовим актам, можуть бути негативними і для випускника, і для університету та української системи освіти загалом. Для прикладу:

- невизнання кваліфікації випускника українського ВНЗ, оскільки в багатьох країнах під час процедури визнання перевіряється весь ланцюг опанованих освітніх рівнів і здобутих ступенів;
- судові позови від випускників;
- внесення іноземними організаціями з визнання українського ВНЗ до списку таких, що надають освіту сумнівної якості, та списку «фабрик дипломів» – установ, що видають себе за ВНЗ;
- ускладнення процедури визнання або невизнання дипломів такого ВНЗ в окремих країнах або цілих регіонах. Вже є інформація, що кілька українських ВНЗ потрапили у зону підвищеної уваги визнавачів дипломів у кількох країнах та їх власники мають проблеми із визнанням своїх кваліфікацій;
- ускладнення процедури визнання для дипломів усіх українських ВНЗ можуть бути запроваджені окремими країнами. Такі сигнали вже надійшли з кількох країн, які є традиційними і ключовими ринками набору іноземних студентів для українських ВНЗ.

Таким чином, процедура визнання є однією зі складових системи забезпечення якості освіти. Побудова прозорої та надійної процедури визнання іноземних документів про освіту є не тільки правом і обов'язком ВНЗ, а й нагальною потребою для підвищення якості освіти та підтримання довіри до українського диплома. Опанування методики процедури та напрацювання практичного досвіду вимагає від ВНЗ певних зусиль та організаційних ресурсів. На перших кроках для тих ВНЗ, хто опановуватиме самостійне проведення процедури, методичну та консультативну допомогу може надати Національний інформаційний центр академічної мобільності⁶, а для ВНЗ, які не мають відповідних організаційних ресурсів, центр може надавати висновок за результатом процедури.

Література

1. *Закон України "Про вищу освіту"*
2. *Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні, Лісабон, 1997*
3. *Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.05.2015 № 504).*

4. *Порядок визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.05.2015 № 504).*
5. *Сайт міжнародної мережі національних інформаційних центрів академічної мобільності та визнання <http://www.enic-naric.net>*
6. *Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 924 "Питання національного інформаційного центру академічної мобільності".*
7. *Сайт Національного інформаційного центру академічної мобільності ENIC Ukraine www.enic.in.ua*